

STORTINGET

Innst. 38 S

(2020–2021)

Innstilling til Stortinget
fra finanskomiteen

Dokument 8:149 S (2019–2020)

Innstilling fra finanskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentant Bjørnar Moxnes om å sikre en rettferdig fordeling av goder og byrder som følger av koronapandemien

Til Stortinget

Bakgrunn

I dokumentet fremmes følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringa sette ned et offentlig utvalg som skal vurdere hvordan koronapandemien påvirker ulikheten i samfunnet, følge med på økonomiske forskjeller og opphopning av rikdom på grunn av krisa, og vurdere tiltak mot ulikhet og urettmessig gevinst.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslaget.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fredric Holen Bjørdal, Svein Roald Hansen, Ingrid Heggø, Eigil Knutsen og Hadia Tajik, fra Høyre, Elin Rodum Agdestein, lederen Mudassar Kapur, Anne Kristine Linnestad, Vetle Wang Soleim og Aleksander Stokkebø, fra Fremskrittspartiet, Sivert Bjørnstad, Hans Andreas Limi og Sylvi Listhaug, fra Senterpartiet, Sigbjørn Gjelsvik og Trygve Slagsvold Vedum, fra Sosialistisk Venstreparti, Kari Elisabeth Kaski, fra Venstre, Ola Elvestuen,

fra Kristelig Folkeparti, Tore Storehaug, fra Miljøpartiet De Grønne, Une Bastholm, og fra Rødt, Bjørnar Moxnes, viser til Dokument 8:149 S (2019–2020) og finansministerens uttalelse av 17. september 2020, jf. vedlegg 1.

Komiteen merker seg at koronakrisen har vært en stor utfordring for norsk økonomi, herunder bedriftene og arbeidstakerne. Komiteen viser til at Stortinget i den forbindelse har vært særlig opptatt av å sikre arbeidstakernes sosiale rettigheter og trygghet. Komiteen understreker viktigheten av at ordningene for inntektssikring tidlig ble utvidet, slik at flere lavtlønnede kvalifiserte til dagpenger, og at permitterte og ledige fikk kompensert en større del av sin tapte arbeidsinntekt. Komiteen er videre kjent med den betydningen forskuddsordningen for utbetaling av dagpenger og kompensasjonsordningen for selvstendig næringsdrivende har hatt.

Komiteen understreker viktigheten av å motvirke store sosiale forskjeller og økonomisk ulikhet.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt, er videre kjent med at en av de store forskjellene i dagens samfunn er mellom de som har jobb, og de som står utenfor – og at kriser kan bidra til å forsterke denne ulikheten. Flertallet bemerker at de langsiktige fordelingsvirkningene henger tett sammen med utviklingen i arbeidsmarkedet. Flertallet understreker derfor at vår viktigste oppgave fremover blir å legge til rette for trygge jobber og arbeid til flere.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt, registrerer at re-

gjeringen har satt ned ekspertutvalget «Norge mot 2025», som skal vurdere virusutbruddets konsekvenser for norsk økonomi fremover, og at mandatet også åpner for å vurdere den økonomiske byrdefordelingen av krisen.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt viser til at kriser ofte kan føre til økende ulikhet. Disse medlemmer viser til at Frischsenteret har dokumentert at særlig ansatte i lavtlønnsyrker er blitt hardt rammet av permitteringene fra mars 2020 av. Disse medlemmer viser til at finansministeren i brev til Stortinget 17. september 2020 skriver:

«De økonomiske byrdene som følger, er heller ikke jevnt fordelt, verken på næringer, bedrifter eller husholdninger.»

Disse medlemmer viser videre til at samtidig som hundretusenvise av norske arbeidstakere har mistet store deler av sin inntekt dette året og mange småbedrifter innen blant annet serveringsbransjen og reiselivsbransjen i distriktene har slitt tungt, viste nylig årets liste fra Kapital over Norges 400 rikeste at mange av de rikeste, innenfor bl.a. eiendom og dagligvarehandel, har økt sine formuer med store beløp gjennom krisen. Innretningen på regjeringens krisetiltak kan etter disse medlemmers mening ha bidratt til denne skjevheten i byrdefordeling mellom ulike deler av samfunnet. Disse medlemmer mener det vil være i både næringslivets egen og samfunnets interesse å rette opp i etterkant hvis noen aktører sitter igjen med uforholdsmessig stor fortjeneste som følge av koronapandemien.

Disse medlemmer viser videre til nye beregninger fra Statistisk sentralbyrå, som viser at landets rikeste én-prosent i realiteten er langt rikere sammenlignet med resten av befolkningen enn tidligere statistikk har vist. Den bakenforliggende ulikheten i Norge var med andre ord allerede svært stor før krisen traff norsk økonomi.

Disse medlemmer viser til at selv om mandatbeskrivelsen til ekspertutvalget «Norge mot 2025» er bred, er det ifølge statsminister Erna Solberg i Stortinget 13. mai 2020 «ikke spesifisert at de skal se på ulike fordelingseffekter». Disse medlemmer viser også til at utvalget har fått kritikk for å være dominert av representanter fra økonomifaget og finanssektoren på Østlandet.

Disse medlemmer mener det er nødvendig at konsekvensene av koronakrisen utredes langs flere dimensjoner av et utvalg med et tydelig mandat om å se på konsekvensen for ulikheten i Norge, med effekter for blant annet sosial og geografisk fordeling.

Disse medlemmer mener utvalget bør være geografisk balansert, med deltakere fra partene i arbeidslivet samt representanter for yrkesgrupper som er blitt rammet av krisen på arbeidstakersiden og/eller som er avhengige av ulike sosiale ytelser, i tillegg til ekspertise på ulikhet og skatt, og fremmer derfor på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen endre mandatet til utvalget 'Norge mot 2025', slik at utvalget også spesielt skal analysere og beskrive sosiale og geografiske fordelingsmessige konsekvenser av pandemien og krisetiltakene, samt at foreslåtte tiltak skal underbygge langsiktige mål om redusert ulikhet og høy organisasjonsgrad.»

«Stortinget ber regjeringen endre sammensetningen av utvalget 'Norge mot 2025' slik at utvalget gjøres til et bredt og partssammensatt utvalg, og ikke et ekspertutvalg.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen endre mandatet til utvalget «Norge mot 2025», slik at utvalget også spesielt skal analysere og beskrive sosiale og geografiske fordelingsmessige konsekvenser av pandemien og krisetiltakene, samt at foreslåtte tiltak skal underbygge langsiktige mål om redusert ulikhet og høy organisasjonsgrad.

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen endre sammensetningen av utvalget «Norge mot 2025» slik at utvalget gjøres til et bredt og partssammensatt utvalg, og ikke et ekspertutvalg.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og rå Stortinget til å gjøre følgende

v e d t a k:

Dokument 8:149 S (2019–2020) – Representantforslag fra stortingsrepresentant Bjørnar Moxnes om å sikre en rettferdig fordeling av goder og byrder som følger av koronapandemien – vedlegges protokollen.

Oslo, i finanskomiteen, den 20. oktober 2020

Mudassar Kapur

leder

Aleksander Stokkebo

ordfører

Stortinget
Ekspedisjonskontoret
0026 OSLO

Deres ref
2020/2394

Vår ref
20/5299 -

Dato
17.09.2020

**Dokument 8:149 S (2019-2020) - Representantforslag fra
stortingsrepresentant Bjørnar Moxnes om å sikre en rettferdig fordeling av
goder og byrder som følger av koronapandemien**

Jeg viser til forslag fra representanten Bjørnar Moxnes, som er oversendt til finansministeren til uttalelse ved brev 26. august 2020. I representantforslaget bes regjeringen nedsette et utvalg som skal undersøke fordelingsvirkningene av koronapandemien og deretter presentere mulige tiltak, slik at Stortinget kan rette opp i skjevheter som har oppstått.

Koronapandemien innebar et kraftig sjokk for norsk økonomi. Regjeringen har igangsatt omfattende smitteverntiltak for å hindre spredning av viruset. Smitteverntiltakene har stor samfunnsøkonomisk nytte, men medfører også store samfunnsøkonomiske kostnader. De økonomiske byrdene som følger, er heller ikke jevnt fordelt, verken på næringer, bedrifter eller husholdninger. Koronapandemien har hatt betydelige konsekvenser for norsk arbeidsliv. I løpet av tre uker i mars og april økte antallet registrerte arbeidssøkere til det firedobbelte, og andelen gikk fra 3,7 pst. til 15,4 pst. av arbeidsstyrken. Til tross for at Norge har gode systemer for inntektssikring, innebærer permitteringer og oppsigelser en umiddelbar risiko for inntektsreduksjon, likviditetsproblemer og svekket kjøpekraft for den enkelte.

Regjeringen og Stortinget har innført omfattende økonomiske mottiltak for å redusere konsekvensene av pandemien både for bedrifter og husholdninger. Inntektssikringsordningene ble tidlig i krisen midlertidig utvidet, blant annet med det resultat at flere lavtlønte kvalifiserte til dagpenger, og at ledige og permitterte fikk kompensert en større del av den tapte arbeidsinntekten. NAV fikk også på plass en

forskuddsordning for utbetaling av dagpenger og en kompensasjonsordning for selvstendig næringsdrivende.

Flere av mottiltakene som er innført, har som mål å kompensere for bedriftenes inntektsbortfall og forbedre bedriftenes likviditet og soliditet, slik at arbeidsplasser trygges og økonomien raskere kan hente seg inn når smitteverntiltakene fjernes. Lønnsinntekter er husholdningenes viktigste inntektskilde. Tiltak som bidrar til å sikre arbeidsplasser, vil derfor ha stor betydning for husholdningers økonomiske situasjon.

Regjeringen har satt ned ekspertutvalget «Norge mot 2025». Utvalget skal vurdere hvordan konsekvenser av virusutbruddet, utviklingen i internasjonal økonomi, smitteverntiltakene og de økonomiske mottiltakene vil påvirke utviklingen i norsk økonomi frem mot 2025. Mandatbeskrivelsen er bred og åpner for at utvalget også kan beskrive og vurdere byrdefordelingen som oppstod i forbindelse med virusutbruddet.

Samtidig er det utfordrende å gjennomføre en grundig vurdering av koronakrisens fordelingsvirkninger allerede nå. Fordelingsvirkningene av koronakrisen henger i stor grad sammen med utviklingen i arbeidsmarkedet. Tiltak som øker sysselsettingen og sjansene for at den enkelte kan komme tilbake i arbeid, er sentralt for hvilke fordelingsvirkninger som følger av pandemien. Utviklingen på arbeidsmarkedet bør analyseres og vurderes over en noe lengre periode. Videre er det begrenset datatilgang per i dag, blant annet vil ikke den endelige inntektsstatistikken for 2020 foreligge før på slutten av 2021.

Jeg anser det ikke som hensiktsmessig å nedsette et eget utvalg for å undersøke fordelingsvirkningene av koronapandemien. Departementet forventer imidlertid, og vil selv bidra til, at det utføres forskning som kan gi innsikt i konsekvensene av koronapandemien både for bedrifter og husholdninger.

Med hilsen

Jan Tore Sanner

